

Міністерство внутрішніх справ України
Академія управління МВС

*С.П.Потеряйко, М.В.Возник, Ю.Б.Ірхін, С.Д.Коваленко,
О.М.Марченко, В.А.Шойко*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Навчальний посібник

КИЇВ— 2009

Міністерство внутрішніх справ України
Академія управління МВС

*С.П.Потеряйко, М.В.Возник, Ю.Б.Ірхін, С.Д.Коваленко,
О.М.Марченко, В.А.Шойко*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Навчальний посібник

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України

ЛЬВІВ
Українська академія друкарства
2009

УДК 355.58:351.74

ББК 68.9

Д 50

*Схвалено та рекомендовано до видання Вченою радою Академії управління МВС
(протокол № 1 від 16 вересня 2009 року)*

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(протокол № 4 від 26 листопада 2009 року рішення
Науково-методичної ради МОН України)*

Рецензенти:

В.Л.Грохольський — доктор юридичних наук, професор, начальник кафедри теорії та практики управління ОВС Академії управління МВС;

В.Г.Бабенко — кандидат педагогічних наук, доцент, начальник кафедри вогневої та фізичної підготовки Академії управління МВС;

В.О.Юрченко — кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри регіонального управління в надзвичайних ситуаціях Інституту державного управління у сфері цивільного захисту Університету цивільного захисту України.

За загальною редакцією Ректора Академії управління МВС, кандидата юридичних наук, старшого наукового співробітника Гусарова С.М.

Д 50 Потеряйко С.П., Возник М.В., Ірхін Ю.Б., Коваленко С.Д.,
Марченко О.М., Шойко В.А.

Державне управління у сфері цивільного захисту: Навч. посіб. / За заг. ред. С.М.Гусарова.
— Львів: Видавництво Українська академія друкарства, 2009 — 124 с.

У навчальному посібнику розглядаються основи цивільного захисту, державне управління у сфері цивільного захисту, діяльність органів внутрішніх справ у надзвичайних ситуаціях.

Висвітлюються основні аспекти функціонування системи управління органами внутрішніх справ як складової системи державного управління у сфері цивільного захисту. Наведено характеристику надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, заходи, що виконують органи управління Єдиної державної системи цивільного захисту під час запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків. Розглянуто організацію дій органів внутрішніх справ в умовах надзвичайних ситуацій.

Навчальний посібник максимально адаптовано до змісту навчальної дисципліни "Державне управління у сфері цивільного захисту", яка викладається в Академії управління МВС. Водночас він може бути корисним викладачам та слухачам інших видів навчальних закладів, керівному складу центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, науковцям, аналітикам, усім, хто вивчає аспекти державного управління у сфері цивільного захисту.

УДК 355.58:351.74

ББК 68.9

ISBN 978-966-322-181-6

©Потеряйко С.П., Возник М.В.,
Ірхін Ю.Б., Коваленко С.Д.,
Марченко О.М., Шойко В.А., 2009
© Академія управління МВС, 2009

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
СКОРОЧЕННЯ.....	6
ВСТУП.....	7
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ, ЙОГО РОЛЬ І МІСЦЕ В ДІЯЛЬНОСТІ ОВС.....	9
1.1. Цивільний захист. Визначення, мета, принципи, завдання та заходи цивільного захисту.....	9
1.1.1. Основні поняття сфери цивільного захисту.....	9
1.1.2. Мета, принципи, завдання та заходи цивільного захисту.....	12
1.2. Роль і місце цивільного захисту в діяльності ОВС. Взаємодія ОВС з формуваннями МНС України.....	18
1.3. Надзвичайні ситуації. Запобігання та реагування на надзвичайні ситуації.....	21
1.3.1. Види надзвичайних ситуацій, їх класифікація та характеристики.....	21
1.3.2. Особливі умови діяльності органів внутрішніх справ.....	24
1.3.3. Характеристика надзвичайних ситуацій техногенного характеру.....	28
1.3.4. Характеристика надзвичайних ситуацій природного характеру.....	38
1.3.5. Сили цивільного захисту, їх завдання та склад.....	50
1.3.6. Запобігання надзвичайних ситуацій.....	52
1.3.7. Управління ризиками надзвичайних ситуацій.....	53
1.3.8. Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій.....	56
2. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....	58
2.1. Основи державного управління.....	58
2.2. Роль держави у сфері цивільного захисту.....	63
2.3. Правові основи цивільного захисту.....	66
2.4. Структура державних органів управління у сфері цивільного захисту та їх повноваження.....	71
2.5. Єдина державна система цивільного захисту.....	74
2.5.1. Органи управління Єдиної державної системи цивільного захисту.....	75
2.5.2. Сили і засоби Єдиної державної системи цивільного захисту.....	78
2.5.3. Режими функціонування Єдиної державної системи цивільного захисту.....	80
2.5.4. Система управління органами внутрішніх справ як підсистема державного управління у сфері цивільного захисту.....	81
2.5.5. Функціональна підсистема забезпечення охорони громадського порядку та безпеки дорожнього руху.....	86

3. ЛІКВІДАЦІЯ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ. ДІЯЛЬНІСТЬ ОВС В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ	96
3.1. Зміст та послідовність виконання рятувальних та інших невідкладних робіт.....	96
3.2. Послідовність дій керівників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування при виникненні надзвичайних ситуацій...	97
3.3. Забезпечення рятувальних та інших невідкладних робіт.....	100
3.4. Організація дій ОВС в умовах надзвичайних ситуацій.....	101
3.4.1. Основні завдання, сили і засоби ОВС що залучаються до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.....	101
3.4.2. Планування діяльності ОВС на випадок виникнення надзвичайних ситуацій.....	107
3.4.3. Діяльність ОВС в умовах надзвичайних ситуацій.....	110
ДОДАТКИ.....	117
ЛІТЕРАТУРА.....	121

ПЕРЕДМОВА

Виродовж останніх років в Україні склалися негативні тенденції щодо зростання кількості надзвичайних ситуацій внаслідок антропогенного порушення і техногенної перевантаженості території держави, що становить загрозу національній безпеці України в економічній, соціальній та екологічній сферах.

На даний час зростає масштабність наслідків аварій, катастроф і стихійного лиха, що ставить проблему запобігання виникненню надзвичайних ситуацій і ліквідації або мінімізації їх наслідків як найбільш актуальну.

Запобігання виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, ефективна ліквідація їх наслідків є одним з головних пріоритетів у діяльності Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади. Тому на сучасному етапі розвитку суспільства метою державної політики у сфері природної та техногенної безпеки, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій є забезпечення гарантованого рівня безпеки особистості, суспільства і держави в межах науково обґрунтованих критеріїв прийнятного ризику.

На даний час розроблено і прийнято законодавчі і нормативно-правові акти, які регулюють діяльність у сфері запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій, накопичено значний досвід у проведенні заходів з попередження надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків.

В умовах виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру робота органів внутрішніх справ на території обслуговування значно ускладнюється. Оперативна обстановка різко загострюється і характеризується порушенням економічних, соціальних та інших зв'язків. Порушується також робота державних, відомчих, громадських та інших структур, звичний перебіг життя в зоні дії, виникає великий обсяг рятувальних та інших робіт, пов'язаних з ліквідацією наслідків лиха, появою постраждалих, які потребують медичної допомоги, виникають сприятливі умови для здійснення різного роду правопорушень та злочинів, у тому числі поширення неправдивих і панічних чуток. У зв'язку з цим з'являються і реалізуються нові завдання органів внутрішніх справ, отже збільшується кількість та обсяг їхніх функцій з охорони громадського порядку.

У посібнику розглядаються теоретичні основи цивільного захисту, державне управління у сфері цивільного захисту, діяльність органів внутрішніх справ у надзвичайних ситуаціях.

Навчальний посібник максимально адаптовано до змісту навчальної дисципліни "Державне управління у сфері цивільного захисту", яка викладається в Академії управління МВС.

Свідоцтво про внесення до державного реєстру
ДК № 3050 від 11.12.2007 р.

Підписано до друку 02.12.2009 р.
Формат 60×90/16. Папір офсетний
Наклад 300. Зам. № **623**.

Видання Української академії друкарства,
м. Львів-20, вул. Підголосько, 19

Віддруковано в НВЕМ УАД,
79008, м. Львів, пл. Митна, 1